

Stap 3 concrete aanbevelingen op basis van de uitgangspunten van de Eredienst

De opdracht die de werkgroep eredienst en liturgie van de kerkenraad heeft gekregen is:

- de bezinning van de kerkenraad op de eredienst en liturgie in de eredienst te leiden.
- aanbevelingen te doen aan de kerkenraad t.a.v. de eredienst en liturgie in de eredienst.

Deze opdracht komt voort uit de beleidsvoornemens 1617-01 en 1617-02:

1617-01 Er zal een vervolg gegeven worden aan de in 2009 gestarte bezinning op de eredienst. De toen opgestelde checklist van deze bezinning is daarbij uitgangspunt. Hierbij wordt specifiek aandacht gegeven aan hoe kinderen, jongeren en ouderen sterker betrokken kunnen worden bij de eredienst en het begrijpen van het evangelie De kerkenraad denkt na hoe kinderen optimaal bij de eredienst kunnen worden betrokken.

1617-02 De kerkenraad gaat zich nader bezinnen op de te zingen psalmen, gezangen en liederen in de dienst na het verschijnen van de bundel 'Weerklank' waaraan door de commissie Schroten wordt gewerkt en die in het voorjaar van 2016 verschijnt.

Voor deze opdracht is gekozen voor drie stappen:

- 1 Het wat en waarom van de eredienst
- 2 Uitgangspunten voor de onderdelen van de eredienst (betrokkenheid van kinderen en ouderen)
- 3 Praktische uitwerking van 1 en 2.

In dit document willen we op basis van het eerder vastgestelde stuk (wat en waarom van de eredienst) en de uitgangspunten voor de onderdelen van de eredienst een aantal voorstellen doen aan de kerkenraad.

Hierbij is een er onderscheid gemaakt in:

1. aanbevelingen om kinderen, jongeren en ouderen meer betrekken bij de eredienst.
2. aanbevelingen ten aanzien van het zingen in de eredienst.
3. overige aanbevelingen.

1. Aanbevelingen om kinderen, jongeren en ouderen meer betrekken bij de eredienst

We willen stimuleren dat kinderen, hoe jong ze ook zijn, zo veel mogelijk in de eredienst aanwezig zijn. De christelijke gemeente is een intergeneratieve gemeente. De kinderen en jongeren horen bij het lichaam van onze Heere Jezus Christus en hebben ook betekenis voor de gehele gemeente. Uiteraard kunnen en hoeven ze niet alles te begrijpen, maar moeten zich wel welkom voelen. Om kinderen en jongeren zich welkom te laten voelen en ook inhoudelijk betrokken te laten zijn, kunnen enkele praktische dingen helpen.

We stellen voor de onderstaande punten uit te werken in de komende maanden:

Bewustwording van gemeenteleden en ouders

Geregeld zullen de volgende zaken onder de aandacht worden gebracht van ouders en andere gemeenteleden (door kerkbode en website):

- Voor kinderen, jongeren én ouderen is het belangrijk om rust te ervaren als het gaat om het naar de kerk gaan. Wat er thuis gebeurt voor de eredienst is wezenlijk. Het 'opgaan naar God', het 'elkaar ontmoeten', mag aandacht hebben. De manier waarop ouders en ouderen naar de kerk gaan en in de kerk komen, heeft enorme impact op hoe kinderen en jongeren de dienst ervaren.
- Ook na de kerk is rust en even een moment van onderlinge gemeenschap belangrijk. Het samen koffie en limonade drinken, wat lekkers er bij, anderen uit de gemeente uitnodigen, zijn mooie momenten die alles met de eredienst te maken hebben.
- In de gezinnen kan aan de hand van de liturgie die op de website staat, zondagmorgen al een stuk voorbereiding worden gedaan. Bijvoorbeeld tijdens het gebed bij de ochtendmaaltijd ook bidden voor de dienst en alvast het gedeelte lezen waarover de preek zal gaan.
- Het is belangrijk dat kinderen en jongeren al van jongs af aan zelf een bijbel en een psalmboek hebben. Dat stimuleert hen om mee te doen.
- Het is belangrijk dat kinderen en jongeren gezien worden. Ouderen kunnen daarin bewust investeren.
- Gemeentebreed steeds uitleggen wat het Heilig Avondmaal is; besef in de gemeente over de inhoud helpt ook kinderen het te begrijpen. Ook is het belangrijk de onderlinge gemeenschap te laten zien – elkaar aankijken bij doorgeven van brood en wijn en elkaar groeten bij het aangaan.
- Bewustwording voor hele gemeente met betrekking tot de betekenis van de doop en het belang van het onthouden van een doopdatum.

Bewustwording en tips voor predikanten

Voor de predikanten zal er aan de hand van de bezinning op de eredienst een nieuwe handleiding geschreven moeten worden. In die handleiding kunnen de volgende punten een plek krijgen om kinderen en jongeren meer bij de dienst te betrekken:

- Schriftlezing staat uiterlijk vrijdag voor de dienst op de website van de gemeente.
- Enkele tips om meer betrokkenheid te genereren:
 - iets doen, een voorbeeld, een woord, een opdracht, een vraag of een 'clifhanger' bewust meegeven aan de kinderen waar zij zelf of ouders thuis op terug kunnen komen.
 - Een symbool, een voorwerp of voorbeeld voor de kinderen bij de kern van de boodschap dat in zichzelf vervolgens ook zorgvuldig uitgelegd wordt aan hen. Vooral bij doopdiensten en het Heilig Avondmaal.

Enkele concrete acties voor de komende tijd

- Mogelijkheid onderzoeken of het welkom ook door jongeren en/of kinderen samen met welkomsambtsdrager gedaan kan worden. Bijvoorbeeld een aantal keer in een jaar bij bijzondere diensten (gecombineerd met het uitdelen liturgie).
- Standaardboekje maken voor meeschrijven in de dienst (Heilige doop en Heilig avondmaal thematisch – met ook uitleg van onderdelen erin)
- Kinderwerk (zondagsschool, basiscatechese of clubs) een kaart laten schrijven/maken voor doopouders en/of eventueel een symbool, bijvoorbeeld een doopkaars meegeven.
- Doopverjaardag benadrukken: Felicitatiekaart ontvangen van de kerk op bepaalde leeftijd en doopdatum (gebeurt al door zondagsschool)
- Op basiscatechese in curriculum tweejaarlijks de doop behandelen.

2. Aanbevelingen t.a.v. het zingen

In dit onderdeel wordt onderscheid gemaakt in aanbevelingen t.a.v. verstaanbaarheid en herkenning van wat in de eredienst gezongen wordt en aanbevelingen t.a.v. het inzetten van andere musici in de begeleiding van de erediensten.

Aanbevelingen t.a.v. verstaanbaarheid en herkenning (5.2)

Om een betere verstaanbaarheid van hetgeen we in de eredienst zingen te bewerken, het verlangen om onomwonden te zingen over het heil in Christus en een betere aansluiting tussen de eredienst op zondag en door de week stellen we voor om als gemeente naast de bijbel met psalmen uit 1773 die we al gebruiken ook de bundel Weerklank te gaan gebruiken in de eredienst.

De bundel Weerklank biedt een gewogen selectie van liederen die Gods Woord naspreken, aansluiten bij de gereformeerde belijdenis en kerkmuzikaal passen binnen de gereformeerde liturgie. De bundel is tot stand gekomen door samenwerking van theologen, neerlandici en musici en bij het selecteren van de liederen zijn de volgende criteria gebruikt:

- De inhoud van de liederen stemt overeen met Gods openbaring in de Bijbel
- De inhoud van de liederen stemt overeen met de gereformeerde belijdenis
- De tekst van de liederen is van goede kwaliteit
- Het lied past muzikaal binnen de gereformeerde liturgie

Bovengenoemde sluit aan bij punt 5.5 van de uitgangspunten voor de liturgie

We willen de gemeenteleden oproepen deze bundel aan te schaffen.

Reden hiervoor is dat de liederen uit Weerklank dan ook thuis kunnen worden gezongen (en geoefend). Op deze manier sluit de dagelijkse eredienst aan bij de eredienst op zondag.

We stellen voor om als gemeente de psalmen in de volle breedte weer te gaan leren en zingen.

Dit willen we doen door in de avonddienst een leerpsalm op te nemen.

Hierbij gaan we de psalmen door van 1 t/m 150. Op deze wijze worden de psalmen in de volle breedte gezongen. Iedere keer zingen we twee verzen van de leerpsalm (behalve bij Psalm 117 die uit 1 vers bestaat).

Deze leerpsalm kan uit de berijming van 1773 komen of uit de Bundel Weerklank. Een commissie zal per psalm moeten bekijken welke berijming de voorkeur geniet m.b.t de verstaanbaarheid.

We stellen voor om de leerpsalm in de avonddienst als Introituslied te zingen. De ouderling van dienst leest dan voorafgaand de onberijmde tekst van de verzen van de leerpsalm die we gaan zingen, direct na de afkondigingen. Zonodig kan de ouderling van dienst woorden toelichten die in deze psalm voorkomen zodat we beter begrijpen wat we zingen.

We stellen voor dat de geleerde basisschoolpsalm in de ochtenddienst het Introituslied blijft.

Bij de verdere uitwerking kan nog worden nagedacht of we de psalmen doorgaan van 1 t/m 150 of dat we een indeling van de Psalmen naar de getijden doorlopen.

We stellen voor om met ingang van het winterwerk 2018-2019 zowel in de ochtenddienst als in de avonddienst de predikant de ruimte te geven om maximaal 2 liederen uit de bundel Weerklank te kiezen. Dit betekent het volgende:

	Ochtenddienst	avonddienst
-Introituslied	Basisschoolpsalm uit 1773 in de ochtenddienst	Leerpsalm uit 1773 of uit de bundel Weerklank in de avonddienst.
-lied na votum en groet	Z	Z
-lied na lezing wet of geloofsbelijdenis	Z	Z
-lied voor preek	Z	Z
-lied na preek	Z	Z
-slotlied	Z	Z
Z = te zingen psalm of ander lied te kiezen door de predikant Bovenstaande geeft ruimte om in bepaalde perioden (Advent, Pasen, etc) voor de dienst andere liederen te kunnen zingen.	Maximaal 2 liederen uit Weerklank door de predikant in te vullen. Dit betekent dat er minimaal 4 psalmen uit 1773 gezongen worden.	Maximaal 2 liederen uit Weerklank door de predikant in te vullen. Dit betekent dat er minimaal 3 psalmen uit 1773 gezongen worden.

Daarnaast willen we de verstaanbaarheid van de psalmen vergroten door de predikanten op te roepen om toe te lichten wat we zingen wanneer er in een psalm of lied woorden staan die niet alledaags door ons gebruikt worden.

Aanbevelingen t.a.v. het inzetten van andere musici in de begeleiding van de diensten (5.7)

Het orgel blijft het hoofdinstrument voor de begeleiding van het zingen tijdens de erediensten. We stellen voor om tijdens bijzondere diensten op initiatief van de kerkenraad ook andere musici in te kunnen zetten. In bijzondere situaties kan de kerkenraad toestemming geven andere instrumenten toe te staan. Hierbij stellen we voor dat we gedurende de periode waarvoor deze voorstellen gedaan worden de volgende instrumenten kunnen inzetten: trompet, viool, fluit en piano. Deze begeleiding moet wel gericht zijn op de samenzang en moet geen aparte muziekstuk worden.

Dienst	Welke instrumenten kunnen ingezet worden:
Pasen en Hemelvaartsdag	Trompet, viool, fluit en piano.
Pinksteren	Trompet, viool, fluit en piano.
Goede Vrijdag, Stille week	geen
Kerst	Trompet, viool, fluit en piano.
Belijdenisdienst	Trompet, viool, fluit en piano.
Afscheidsdienst groep 8 leerlingen	Trompet, viool, fluit en piano.
Dienst anders begaafden	Trompet, viool, fluit en piano.
Adventsperiode	Trompet, viool, fluit en piano.
Lijdenstijd	Viool / fluit (meer ingetogen instrument)

3. Overige aanbevelingen

- We stellen voor om een geldingstermijn van 8 jaar te verbinden aan de besluiten die we nemen t.a.v. de eredienst en liturgie.
- We stellen voor om geen verschil aan te brengen m.b.t. de liturgie tussen de eerste en tweede ochtenddienst. Dit vanwege behoud van de eenheid in de gemeente, en praktisch gezien het extra werk wat het voor de predikanten met zich meebrengt.
We stellen voor om tijdens de reguliere erediensten geen beamers in te zetten.
- We stellen voor dat bij de niet-reguliere erediensten beamers kunnen worden ingezet mits ondersteunend.
- We stellen voor om het aantal keren dat we als gemeente het Heilig Avondmaal vieren te houden op het huidige aantal keren per jaar (4x).
- We stellen voor om het Onze Vader niet hardop mee te bidden tijdens de eredienst. Dit omdat we van mening zijn dat het niet goed is veel veranderingen tegelijk door te voeren.
- We stellen voor dat predikanten de gemeenteleden de gelegenheid kunnen geven tijdens de eredienst voor stil gebed.
- We stellen voor dat de predikanten in prediking en gebed de ruimte krijgen die de uitgangspunten eredienst en liturgie hen geeft.
- We stellen voor om in de komende twee jaar extra aandacht te besteden aan de gezinsliturgie. Hierbij denken we aan:
 - Het op de website en in de kerkbode vermelden van tekstgedeelten die in de eredienst aan de preek verbonden zijn.
 - Predikanten vragen om extra aandacht voor gezinsliturgie mee te nemen in een preek/enkele preken.
 - Ouderlingen vragen het onderwerp gezinsliturgie mee te nemen tijdens de huisbezoeken
- We stellen voor om de collectedoelen niet op een andere wijze bekend te maken dan het huidige beleid is.
- We stellen voor om komende jaren regelmatig een stukje in de kerkbode en op de website te plaatsen waarin een deel van de thans vastgestelde uitgangspunten wordt weergegeven om daarmee de gemeenteleden uitleg te geven over de waarde en achtergronden van de eredienst en de vastgestelde liturgie.
- We stellen voor dat een commissie gaat onderzoeken of het mogelijk is dat er op de kansel een grote Herziene Statenvertaling komt te liggen die door de predikanten gebruikt kan worden tijdens de schriftlezing en of de Statenvertaling die nu op de kansel ligt dan op de lessenaar op de tafel voor de kansel kan komen te liggen.
- We stellen voor dat de predikanten periodiek de kinderen uitleg geven over het Heilig Avondmaal in de dienst (niet tijdens de bediening).
- We stellen voor om geen extra Avondmaalsviering te houden op Witte Donderdag voor nieuwe belijdende leden. Dit omdat zij onderdeel zijn van de gehele gemeente en er anders de indruk wordt gewekt van een afzondering.

- We doen geen voorstel over het gebruik van een zondagsbrief omdat dit onderwerp bij de werkgroep communicatie ligt.